Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | ЧИСЛО 120. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 24-го МАЯ, 1921. | VOL. XXIX. | No. 120. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, MAY 24, 1921. | THREE CENTS

Спроби полагодити страйк моряків.

МАШИНІСТИ ВІДКИДАЮТЬ ПРЕДЛОЖЕННЄ МІНІСТРА ПРАЦІ.

ВАШІНҐТОН, 22. мая. — Ідучи за припорученєм страйкуючих моряків, секретар (міністер) праці Дейвис предложив учора морякам свої пропозиції, на основі котрих можнаби зробити залагоду з властителями кораблів.

Дейвис радить згодитися на 15-процентову знижку заплати, а домагатися заплати на овертайм, контракту на рік та не роблення ніяких кроків проти страйкарів.

Сі пропозиції Дейвиса предложено нині на зборах юнії машиністів в Ню Йорку. Збори, вислухавши справозданє своїх урядників про страйкову ситуацію, постановили відкинути пропозицію Дейвиса; корабельні машиністи ніяк не хочуть згодитися на 15-процентову знижку заплати.

ВОЄННЕ ПРАВО В МІНҐО.

ВІЛІЄМСОН, 22. мая. — Від заведення воєнного права в Мінґо Кавнті панує спокій, хоч спокій сей більше напружуючий, як попереджаюча його боротьба.

Перший день воєнного права проминув без жадних подій. Лише військові власти завісили видавництво офіціяльного органу юнії в углевих майнерів.

Нині рано погоріла надкопальняна будова над фабрикою Стовп Мавнтін Ковл Корпорейшен. Шкода виносить коло 15.-000 долярів. Військові власти упевняють, що причиною пожару мусів бути підпал. Повітова поліція не дала пожарови поширитися.

Нині арештовано тут одного страйкара; його хочуть обжалувати за спаленє одного копальняного дому кілька днів тому назад.

РАДЯТЬСЯ НАД ВИСИЛКОЮ ВІЙСКА НА СТРАЙКОВИЙ ТЕРЕН ДО ОЛБАНІ.

ОЛБАНІ, 21. мая. Сюди приїхав секретар стейтового губернатора Милера з приказом від губернатора визвання на страйковий терен двох реґіментів стейтової міліції на случай, якби сього заходила потреба по думці міських властий.

Секретар губернатора відбув зараз конференцію з міськими властями; конференція постановила, що покищо війська викликати не треба.

Стріткарова компанія висилає стріткари, сильно обсаджені поліцією. Стріткри їздять лише днем.

БУВШИЙ ГУБЕРНАТОР УТІКАЧЕМ ПЕРЕД СПРАВЕДЛИВОСТЮ.

ОЛБАНІ, Джорджія, 21. мая. — Федеральні та стейтові власти стейту Флорида, котрі на спілку пошукували Сиднея Дж. Кетса, бувшого губернатора стейту Флорида, а передтим висвяченого священника, арештували його нині в сім місці, на зелізничій стації. Стейтові власти Флориди хочуть його обжалувати за два злочини, а саме за те, що він мав продавати за гроші увільнення злочинців з тюрми, та за те, що він примушував людий працювати на себе як рабам.

Відкриттє Кетса завдячує поліція одному склеповому клеркови. Кетс прийшов до склепу купити ковнірець; коли скинув старий, склеповий клерк завважав на старім ковнірци великі букви Ес, Джей, Сі, котрі є ініціялами утікаючого перед судом губернатора. Він повідомив поліцію, і ся зараз арештувала Кетса, котрий навіть не пробував укривати своєї тотожности. Арештований він сказав спокійно: „Ну, видно вороги не хочуть лишити мене в спокою".

СТРАШНЕ ТОРНАДО ПЕРЕЙШЛО СТЕЙТОМ МЕЙН.

ВОТЕРВИЛ, МЕЙН, 22. мая. — Страшне торнадо перейшло сим містом та околицею. Буря наробила страшної шкоди, яку обчисляють на кількасот тисяч долярів. Хуртовина знищила богато телеграфічних та телефонічних стовпів і перервала комунікацію на богато годин. Електричне світло та стріткарова комунікація були перервані. Великі дерева повиривалися з корінням зі землі, блокуючи дороги в богато місцях та заломлюючи дахи домів. Вітер звалив також кілька менших будинків, кілька коминів та змів дві вежі з баптиської церкви.

В місті Портленд, також в стейті Мейн, буряземла шопу для пасажирів та пакунків, що належала до Каско Бей Стімшип Ко., та струтила її у воду. Вітер струтив також у воду чотири особи, з котрих три вратовано, а одна утопилася. Буря наробила великої шкоди по садах.

ВЕЛИКИЙ НАПЛИВ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК, 23. мая. — Як каже суперінтендент іміґрації, через Елис Айленд перейшло учора більше іміґрантів, як коли-небудь перейшло ще від року 1907. Коли іміґраційні стації замкнено вечером, вона перепустила за день 3,071 нових прибшців. В суботу число нових іміґрантів виносило 2,900.

Суперінтендент пояснив, що іміґраційна стація могла перепустити за день тільки іміґрантів тому, що стацію поправлено, а також тому, що здоровлє іміґрантів тепере богато краще, як якийсь час тому назад.

МІСТО БЕРЕТЬСЯ УМОРАЛЬНЮВАТИ ОДІЖ СВОЇХ ДІВЧАТ.

ШКАҐО, 22. мая. — Поліція міста Зайен Сіти заповідає, що вона буде карати всі дівчата, які будуть носити тонеңькі панчохи, витяті блюзки, короткі спідниці або короткі рукави. Кара виносить від 10 до 200 долярів. Поліція почала свою кампанію від того, що роздає по місті брошурки та відозви, повчаючі про нові „сині закони".

СТАРАННЕ САМОВБИЙСТВО.

Один нюйорчанин випровадив в пятницю по полудни своїх два пси на прохід до ботанічного городу в Бронкс Парк. Нагло пси почали заховуватися неспокійно, а далі стали вїдати, задираючи морди в гору. Властитель псів здивувався захованнєм псів і став приглядатися деревови, але не міг відкрити нічого особливо, щоби могло дати псам притоку до такого галасу. Аж по довгім огляданню дерева доглянув він, що на самім вершочку дерева, тепер уже добре покритого листєм, завішеного на шнурку чоловіка. Повідомлений зараз полісмен позичив собі драбинки від паркового огородника, щоби зняти тіло повішеника; однак показалося, що, або се зробити, треба дістати довшого шнура. По довгих тарапатах зняли небіщика на землю. Завізваний лікар ствердив, що небіщик мусів повіситися коло полудня. Так як в той час в парку було дуже богато людий, то він видно бачив неможливість виконання свого заміру на низчих галузях дерева. Тому він забився далеко на найвисшу гиляку найвисшого дерева, щоби всяка поміч йому була неможлива. Що більше, як поліція стала обшукувати кишені небіщика, показалося, що кромі зеркала та гребінця в кишенях нічого не було. Нещасний видно затер всі сліди за собою, щоби навіть не можна пізнати, хто він такий був.

СМЕРТЬ ДВОЄ ЛЮДИЙ В ЛІТАКУ.

Двоє людий, що літали в пятницю на літаку над полями Прікнес, Ню Джерзи, погибли від рідкого в літництві випадку. Летунами були: військовий аеронавт Вілієм Ковтс, а його пасажиром була пані Брейді, жінка його приятеля. Вона від давна хотіла літати, і вона та її муж нераз просили Ковтса, щоби її взяв на літак. Аж в пятницю, коли Ковтс ладився на військових полях вправ до злету, надїхав Брейді з жінкою. Ковтсови вже не вдалося викрутитися. Він позволив пані Брейді всісти зі собою до літака, і незадовго обоє буяли 2 тисячі стіп над землею. Населенне села дивилося на літак, як він підносився в гору, кружляв попід хмарами, як він робив вивороти у воздусі, що називаються „люп де люп", але се все їх дуже не дивувало, бо вони бачили се уже нераз. Нагло всі видці заперли в собі дух: одно крило літака піднялося до гори, немовби зломане вітром. Зі землі видно було, як летун пробував направити його. Але його зусилля на нічо не здалися. Що більше, неадовго потім і друге крило зробило те саме. Для літака не було ратунку. Він летів стрілою до землі. Розмах упадку був такий сильний, що, як літак вдарив носом об землю, злетівши з висоти 2,000 стіп, він зарився на шість стіп в землю. Муж пані Брейді, котрий зі свого авто приглядався цілій пригоді, в мить був коло жени; взяв її в руки і просив, щоби вона промовляла до нього. Але і жена і летун були мертві. Вони погибли на місци.

Для Ковтса се не була перша нещасна подія. Хоч він на війну не їздив, але був в десятках катастрофах. Раз впав з висоти 1,000 стіп. Недавно впав з висоти 3,000 стіп і не забився лишу тому, що впав на соснн в горах коло Монтесело, Ню Йорку. Лише недавно був він при катастрофі, в котрій йому зломилася нога. Він ще хромав на ліву ногу, коли сідав до злету в пятницю, підчас котрого трафилася йому пригода, десята та послідна.

ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ.

В село Гуково, не дивлячись на те, що воно лежить в нейтральній смузі, приїхав большевицький карний відділ, який складався зі ста багнетів. Сей відділ під загрозою розстрілу та спалення всього села, вимагав від селян: 3.500 пудів хліба, 25 голів рогатої худоби та 18 кабанів. З великого страху селяне зібрали все, що вимагали большевики і примушені навантажувати своє добро на фіри.

Обурені селяни запитують: „І коли кінчиться, нарешті, отся комунія".

В селі Марянівці, коло церкви, розстріляно селянина за те, що він спізнився приїхати з підводою по вимозі большевиків підчас трівожного стану на Поділлі і наміру евакуватися.

Особи, що прибули з Одеси, оповідають, що на Полтавщині, Поділлі та Херсонщині відбуваються жидівські погроми. Вони переводяться частинами червоної армії і по своїй жорстокости перевищують все те, що до тої пори відбувалось на Україні.

Для боротьби з погромщиками в Одесі зорганізовано навіть особливі військові відділи (Укрінпрес).

Київський Губревком видав наказ про те, щоби господарі всіх закритих, згідно декрету, крамниць, віддали в губерніяльний мебельний відділ всю обстановку та мебель крамниць. Особи, які не здадуть меблів підлягають арешту та суворій відповідальности.

До останнього часу театр в совітських республіках був агітаційною трибуною переважно для війська. Кожда вистава починалась агітаційною промовою комуністичних „цицеронів". З огляду на те, що все се вже всім досить набридло і були випадки виразно висловленого незадоволення, київський губревком постановив зробити сі мітинги більш ріжноманітними і влаштував живі газети. Декілька чисел словесної газети під назвою „Живе червоне Слово" було прочитано в Київському клюбі військово-політичних курсів. Редактором словесної газети комуністичною партією призначено М. Тросмана.

ТОРГОВЛЯ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ З БОЛГАРІЄЮ.

В Одеську пристань причалив корабель з Болгарії з насіннєм і капустою, закупленими представниками українських кооператив. На кораблі прибуло також 12 жовнярів, бувших російських полонених.

ДОГОВІР СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ З РУМУНІЄЮ.

Як доносять з Букарешту центральне бюро румунських кооператив підписало торговельний договір з представниками всеукраїнського кооперативного Союза. Сей договір гарантує обом сторонам обопільну піддержку в заосмотренню своїх організацій сирівцями і промисловими продуктами, як також справи переводу.

БЕЗРОБІТТЄ І ЗДОРОВЛЯ ЛЮДИЙ.

В Бюлетені Союза Товариств Червоного Хреста (Женева, квітень 1921) поміщено допись про наслідки теперішнього безробіття для здоровля людий, з окремою увагою до американських відносин. Перекладаємо тут початок статі.

„Теперішнє загальне безробіття мусить глибоко затривожити кожду людину, що як-небудь причасна до справ народного здоровля. Його тяжкі наслідки вже показуються і повинні звернути до себе негайну увагу громадської думки у всіх країнах.

Ще до половини минулого року стан публичного здоровля був на загал нормальний, мимо того що життя дуже подорожіло і заробітна плата не збільшалася до тої міри, щоб надігнати збільшені кошти прожитку. В деяких країнах, наприклад в Злучених Державах, смертність помітно зменшилася; сухоти та инші звичайні в робітничій клясі хороби забирали менше жертв як звичайно. Причина в тім, що не було безробіття і мало не всі робітники правильно працювали і заробляли. І хоч заробітки не все вистарчали, щоб покрити зростаючі кошти життя, але вони були правильні і безпечні. Покладаючись на ту правильність богато робітників могло дати своїм родинам більше вигоди, докупити одежі і хатної обстановки, закликати лікаря коли треба і взагалі подбати про своє здоровля.

За скількі послідних місяців відносини зовсім перемінилися. Безробіття поширилося з усіми своїми руйнуючими наслідками для здоровля робітників і робітничих родин. Тисячі родин в тяжких злиднях не має можности ратуватись від хороби ні забезпечити собі санітарні відносини в хаті. Недостача мешкань дається знов тяжко відчувати. Туберкульоза знов без стриму серед ослаблених і недостаточно відживлюваних людий.

Проблема справді серіозна і, можна сказати, трагічна, тим більш, що нема ніяких зорганізованих зусиль, ніякої урядової ні приватної інституції, щоб систематично протидіяли тим злидням і хоробам, які масово веде за собою безробіття".

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ В АНГЛІЇ.

З Манчестер пише П. Лісньовський, що там живе кільканайцять літ кількадесять українців із Золочівщини. Їх житєукраїнських робітників, перенє є тепер тяжке, бо майже всі вони тепер без роботи, а живуть із заощаджених гроший. Коли дістали львівську українську газету, „Вперед", дуже втішилися, бо давно не бачили українського друкованого слова. З великою увагою слідять вони за рухом і життєм тут в Галичині.

САМОВБИЙСТВО ПОЛЬСЬКОГО СТАРОСТИ В ГАЛИЧИНІ.

В Камінці Струмиловій відібрав собі життє тамошний староста Давкша, підрізавши собі бритвою горло. Причиною була, як подають польські газети, нервова слабість. Довкша був давнійше комісарем в Гусятині і знаний нашому громадянству з того, що ставився ворожо до українського національного руху. Посол Петрицький змагався з ним довго в сім повіті, як про се свого часу писалось в українських газетах.

ПЛЯНИ УТЕЧІ БОЛЬШЕВИКІВ З РОСІЇ.

БЕРЛІН, 22. мая. — Кореспондент нюйорського дневника „Трибюн" дістав у свої руки документи, які показують, що большевицькі лідери готовляться до утечі з Росії.

Документи показують, що ціла большевицька машинерія тепер находиться в агонії (судорогах) перед смертю.

Недавно большевицькі лідери поробили великі приготовання до утечі. До Швайцарії висано великі суми гроший на їх потреби. Головні лідери мали втікати на Литву й Естонію. Родини їх вже приїздять до Ревалю, столиці Естонії.

Меньші лідери мали би втікати на схід, через Сибір або Туркестан до британської Індії.

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКА БОРНЯ НА ГОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ.

ОППЕЛЬН, Горішній Шлеск, 22. мая. — Сюди доносять, що вибухла боротьба в околиці Крайцбург. Німецькі вільні компанії наступають проти польських „повстанців".

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКА БОРОТЬБА ЗРОСТАЄ.

ЛОНДОН, 20. мая. — Перша дійсна воєнна борня між Німцями і Поляками счинилась в суботу вечером. Коли Німці вдарили на Поляків коло ліса Гросштайнер.

Німці вдарили на Поляків в двох колюмнах; одною коло Ловецка, а другою коло Крапіц і Гоголін.

Поляки з поспіхом покинули свої становища. Коло Ґоголін Німці відібрали Полякам 4 полеві гармати, 8 машинових крісів і 150 рушниць.

Німці тепер скріплюють свої становища і готовляться до дальшої виправи проти польських повстанців.

Кореспондент лондонського „Таймса" обїхав самоходом польські боєві лінії і переконався, що Поляки дістали з Польщі нові війська, нові гармати і нове зорушення.

Про відозву пана Корфанти, в якій він нібито мав наказати розорушенне, пише кореспондент, що се його кепський жарт.

ПОЛЯКИ ПОСИЛАЮТЬ НОВИХ „ПОВСТАНЦІВ" НА ШЛЕСК.

БЕРЛІН, 22. мая. — Телеграми знімецького жерела в Оппельн доносять, що з Польщі перейшли границю нові військові частини на поміч повстанцям.

Боротьба завзята триває коло Крайцбург. Повстанці мусили опустити кілька сіл.

ФРАНЦУЗИ МАЮТЬ НАДІЮ НА АМЕРИКУ.

ПАРИЖ, 22. мая. — Тутешній півурядовий дневник „Там" пише з приводу британсько-французького спору ізза Горішнього Шлеска, що надія Франції на Злучені Держави, кажучи, що Франція не хоче жадних заборів а тільки забезпечення мира в Европі.

БРИТІЙСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ В ОБОРОНІ ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 23. мая. — Лорд Роберт Сесил написав лист до тутешнього дневника „Таймс", в якому пише, що те, що американський амбасадор Гарві заявив, що Америка не візьме участи в Лізі Народів ані прямо ані посередно, не повинно ще зниохочувати Британійців до Ліґи Народів.

Він пише, що Ліґа Народів вже богато осягнула у своїх намірах для міжнародного мира і поєднання, кажучи, що успіхи Ліґи Народів осягнені не без помочі Злучених Держав, а в неприсутности Німеччини й Австрії, серед найбільших трудностий. Ліґа, каже Сесил, не є ще доскональа, але її недогра ще історія кождого повинна одушевляти. Прикро, пише далі, що в Лізі нема Росії, а ще прикрійше, що нема Злучених Держав. Чим скорше Ліґа дістане їх поміч, тим скорше справи Ліґи Народів підуть вперед.

Свій лист кінчить Сесил словами:

„Тимчасом дякуймо Богу і маймо відвагу до діла".

ВІСТКИ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ В ПОРТУҐАЛІЇ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 22. мая. — Тутешня часопись „Тіемпо" помістила сьогодня вістку, що в Портуґалії вибухла революція. Подорожні, що прибули з Портуґалії, оповідають, що повстанці скинули дотеперішне правительство й увязнили його, а президентом републики проголосили Мачада Дос Сантоса.

ЛІСБОН, столиця Портуґалії, 22. мая. — Військова „Хунта" (союз), плянувала демонтрацію в суботу проти правительства, але вона не вживає сили для скинення теперішнього правительства, сподіваючись, що президент републики самий покличе нове правительство.

Президент републики вислав телеграми до провідників ріжних партій, щоби згодились утворити нове правительство.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ХОТЯТЬ ДАТИ КАМЧАТКИ ЯПОНІЇ.

РЕВАЛЬ, столиця Естонії. 23. мая. — Японці старались дістати від большевиків признаннє контролі над Камчаткою взаміну за опорожненнє Владивостока, але Чічерін, большевицький міністер заграничних справ, відмовився віддати їм сю контролю, заявивши, що Японія опорожнить Владивосток але ніколи не дістане Камчатки.

ЯПОНЦІ ВІДДАЮТЬ ЧУЖІ ЗЕМЛІ.

ТОКІО, столиця Японії, 22. мая. — Японське міністерство заграничних справ заявило урядово, що Японія опорожнить російське надморське місто Владивосток, і що віддасть назад Хінцям їх провінцію Шантунг.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА.
Three cents the copy.	Поодиноке число три центи.
One year ....$ 7.00	На рік ....$ 7.00
Six months ....$ 3.75	На пів року ....$ 3.75
Three months ....$ 2.00	На три місяці ....$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерзи Сіти і заграницею.
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ....$ 5.00	На пів року ....$ 5.00
Three months ....$ 2.75	На три місяці ....$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

ШКОЛА І ЗАРІБОК.

Шікаговський університет розіслав був недавно до своїх колишніх учеників, які вийшли з його мурів 10 літ тому назад, квестіонар (ряд запитів), питаючися межи инчим, що вони зарабляють.

Університет дістав 46 відповідий, які мусять представляти великий інтерес для кождого батька дітий. Кажуть саме ті 46 бувших учеників шікаговського університету, що вони зарабляли в 1920. році разом 241,285.52 долярів; колиб розділити сей дохід на рівне межи усіх 46 учеників, то вийде, що пересічно кождий з них зарабляв по 5,245,34 долярів на рік.

Подібні повідомлення надіслали також женщини, що ходили на той університет. З їх відповідий виходить, що вони зарабляли пересічно по 2,189,81 долярів на рік.

Зі свого справоздання можна зробити заключення, що діти, які покінчили американські школи, зарабляють краще як ті, що тих шкіл не кінчили. Відкинувши на бік усі другі користи та принади науки, вона ще й то має до себе, що збільшує заробкову здібність людини.

Яка з сього наука для батьків, навіть і казати не треба Вона занадто очевидна.

Чи селяни вдоволені в Росії і на Україні?

Пан Дамян Бориско, редактор „Народної Волі" із Скрентону, пише, що селяни в Росії і на Україні вдоволені з большевиків, бо ще ніколи не мали тілько землі як мають тепер, за большевиків.

Хто би гадав, що большевики дали селянам землю; вони собі господарять; добре живуть, і красше їм, як колинебудь або як комунебудь на світі.

Але по праві так не є. Бо селянам большевики землі не давали. Вони по вибуху революції землю самі забрали і самі поділили.

На Україні признала була сей поділ Українська Центральна Рада, яку большевики воювали за „буржуазність", а в Росії установчі збори, в яких мали перевагу соціялісти-революціонери, а які большевики також розігнали при помочі війська за „буржуазність".

Большевики зробили тілько одну річ: Наказали селянам віддавати їм всю надвишку поживи, яка в них оставалась поза їх власні потреби.

За се не мали дістати нічого, бо вони були слугами держави і мали їй віддати се, що було власностю держави.

Як селяни одушевились тим, що скасовано приватну власність, а заведено державну, видно з того, що ПЕРЕСТАЛИ СІЯТИ ЗБІЖЕ ДЛЯ БОЛЬШЕВИКІВ, А СІЯЛИ ТІЛЬКО ДЛЯ СЕБЕ.

З того вийшло, що як прийшли комісарі на село, то для них хліба не було; а як забирали силою те, що селяни потребували собі, то зачиналась війна, бо селяни вже боронили свої родини перед голодовою смертю.

НИНІ СЕЛЯНИН НА БОГАТІЙ УКРАЇНІ ГОЛОДУЄ.

Крім того він не має жадного краму; не має обуви, соли, цукру, нафти, свічок, сірників, зелізних виробів, не має ліків, навіть гребіня не має. Через слабости і воші дівчата і жінки голять волосє на голові.

Отже недоля вже крайна, а пан Бориско хвалить ті відносини і обороняє большевицькі порядки.

Але найліпша відповідь на похвали для большевиків зі сторони людий, котрі нічого не знають про відносини в Росії й на Україні, — Є ПРОМОВА ЛЕНІНА НА 10-ТОМУ КОНҐРЕСІ РОСІЙСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

В тій промові Ленін сказав, що СЕЛЯНСТВО Є НЕЗДОВОЛЕНЕ І НЕВДОВОЛЕНЕ ЦІЛКОМ СЛУШНО.

Далі сказав, що большевики мусять змінити свою програму на селі, і що мусять поробити уступки селянам.

А вкінці сказав, що БОЛЬШЕВИКИ СПРОВАДЖУЮТЬ ТЕПЕР ПОЖИВУ З ЧУЖИХ КРАЇВ, ТА ЩО ТРЕБА ЧЕРЕЗ РЕФОРМИ ЗАОХОТИТИ СЕЛЯН, АБИ БІЛЬШЕ СІЯЛИ ЗБІЖА СЬОГО РОКУ, БО ІНАКШЕ В ОСЕНИ ПРИЙДЕ КАТАСТРОФА.

Значить, що на селах не є такий гаразд як пан Бориско представляє. Значить, що на селах теж голод, бо аж із заграниці треба поживу спроваджувати на прокормлення большевиків.

Пан Бориско повинен читати промови Леніна, то може би не сипав похвал в сторону Кремля.

СОРОМНІ ДОКУМЕНТИ.

З Відня прислано нам дослівні відписи двох документів, котрі є одним причинном більше до змальовання того політичного безголовя та сеї політичної незрілости, які проявляє — на жаль!—більшість т. зв. принпніпрянських партий. Як звісно, заходом деяких більше зріло думаючих Придніпрянців і Галичан утворилась була у Відни т. зв. Всеукраїнська Національна Рада. На чолі її станув такий поважний Придніпрянець, як сенатор Шелухин, а належали там з обох сторін люде, що — здавалось — дозріли до задач нинішної, тяжкої, хвилі. Всеукраїнська Національна Рада видала прекрасну декларацію, в котрій осудила роздарованнє українських земель, осудила окупацію українських земель чи Москвою чи Польщею і жадала визволення і зєдинення всіх українських земель — в тім і Галичини. Здавалось: ось зачинаєсь раз розумна, загально-українська політика!

Аж ту зачали приходити якісь глухі вісти, що висланці польонофільського „правительства" остающого при Петлюрі в Тарнові, в Польщи, стараються розбити сю раду, стараються викликати в ній роздор між Придніпрянцями а Галичанами. А далі справді настав роздор. Одної днини рознеслась вістка, що група т. зв. соціялістів-самостійників з пп. Макаренком, Андрієвським і генер. Грековом на чолі, веде якісь тайні переговори з Польщею і Францією поза плечима Ради, а нібито від імени сеї Ради.

Вкінци вибухла бомба. Виявилось, що ті члени Ради пішли на підшепти деяких Петлюрівців та зачали справді переговори з Польщею — але знов поза плечима Петлюри. Се була хитра пастка, заставлена на тих членів Ради. Бо Поляки, дісташи в руки заяву сих членів Ради щодо Галичини, зрадили сі тайні переговори Петлюрі, та видали йому відписи сих заяв. А Петлюра зараз оголосив через своє пресове бюро у Відни, аби через те робито Всеукраїнську Нар. Раду. Так і сталось. Галичане і решта Придніпрянців, що були в Раді, мусіли оголосити зрваз протест проти тих заяв пп. Макаренка, Андрієвського і Грекова, та мусіли заявити, що Рада розвязуєсь. Осьтак Поляки і Петлюра осягли свою спільну ціль: розбили Всеукр. Нац. Раду — Поляки дістали в руки заяву про зреченнє Галичини це одною групою Придніпрянців, а Петлюра скомпромітував в сей спосіб своїх найбільших і найсильнійших противників серед Придніпрянців: Андрієвського, Грекова, Кравецького. Макаренка. Осьтак роблять „політику" самозванчі спасителі України. Жаль і сором!

Документи, які нам прислано, звучать:

Перший документ:

POSWIADCZENIE.

Dr. Atanazy Andrijewski, członek dyrektorjatu ukrainskiego i pptk. Sergijusz Czernoszenko są upełnomocnieni przez związek partyj l ugrupowań politycznych ukrainskich do prowadzenia pertraktacyj i zawaarcia wstępnego traktatu z rządem Rzeczypospolitej polskiej, zgodnie z postulatami deklaracyi Rady Narodowej ukrainskiej.

Wiedeń, 14. marca 1921.

Podpisy:

Dr. Krawecki, General Grekow.

Другий документ:

DEKLARACYJA:

Zebrani przedstawiciele partyj i ugrupowań ukrainskich, zważywszy obecny moment polityczny, uwazają za niezbędne ustalić co następuje:

1. Rząd atamana Petljury w obecnym, jego składzie dowiódł swej absolutnej niezdelności do urzeczywistnienia odredzenia narodowej Ukrainy l uwolnienia terytoryum od okupacyi bolszewickiej.

2. Rząd attamna Petljury musi być zmodyfikowany i uzupelniony przez elementy reprezentujace sfery narodowe ,polityczne i demokratyczne Ukrainy.

3. Narodowy Rząd ukrainski winien dążyć do uwolnienia Ukrainyod bolszewizmu i anarchii oraz ustalic w kraju ysstem demokratyczno-republikanski i porządek społeczny.

4. Narodowa Republika ukrainska musi wejść w ścisły sojusz wojskowu, polityczny i ekonomiczny z Polską i Francją.

5. Zywotnym interesem Republiki ukrainskiej jest skonseliodwana i trwela ekzystencya państwa Polskiego.

6. Wszystkie poruzumiania i traktaty, zarwarte dotąd między Polską l Ukrainą muszą zachować swoją siłę i winne być uzupełnione przez nowe traktaty korzystne dla obu państw.

7. Ze względu na to, że sprawa Galicyi Wschodniej jest wewnętrzną sprawa Rzeczypospolitej Polskiej, Narodowy Rząd ukrainski oświadcza w kwestyi tej swoje zupełne desinteressement.

8. Połączone miarodajne sfery polityczne socyalne i narodowe Ukrainy muszą bezzwłocznie zwrócić się do mocarstw Antenty celem uzyskania ich pomocy i protektoratu dla sprawy Ukrainy okupowanej przez bolszewików.

Wiedeń, 24. marca 1921.

Podpisy:

Gen. Grekow, Dr. Andrijewski, A. Makarenko.

Як бачимо, в дугім документі говориться ніби від „представників партий і угруповань українських". Се є очивидна брехня. Всі підписані там панове се є члени лише одної і тої самої групи — т. зв. соціялістів-самостійників. Жаль, справді жаль, що там знаходимо такі доси чисті і — здавалось — серіозні імена, як генер. Грекова і бувш. міністра Кривецького.

Справді жаль бере за велику Україну, що в ній так мало людий з політичним досвідом і характером. Бо чи не є то слабохарактерні діти, що політикують **сегодня** такі умовиз Польщею? І чи не ясне ту, що се партийна та особиста завись пхала їх підставити ногу Петлюрі та самими займити його місце в ляцькім передсінку? Чи люде, що сегодня голосували за резолюцією Всеукр. Нац. Ради, а за кілька днів подали цілком противну „декларацію" Польщи — се є серіозними людьми? Чи се є характери? Чи **такі** люде можуть збудувати державу? І як дивиться тепер Польща на то запобіганнє її ласки то Петлюрою то Андрієвським з товаришами?

Справді сором буде глядіти на те поніверенне української чести перед Ляхами і перед світом. Сі панове на купу се є гробокопателі України. Їх ніхто і за помело не стане шанувати.

Але вірмо, що є ще таки характери на Вкраїні і вони ще прийдуть до голосу. Та вірмо, що Галичина мимо сих соромних „деклярацій" не пропаде. Лиш, аби ми, американські Українці, помогли нашим братям з Галичини грошем і політично (депешами, заявами). А вони — завзяті Галичане—певне не подадуться, доки свого не осягнуть. А потім ще певно поможуть Великій Україні вилізти з багна, в яке її власні її проводирі (хоч не всі!) загнали.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Р. Ш., Ню Йорк, Н. Й. — Пишіть далі, радо помістимо; у Вас є писменницький талан.

Василь Максимчук, Ленкестер, Н. Й. — Спис жертводавців буде поміщений.

Українець, Бервик, Па. — Вн маєте правду, що наш нарід трохи збайдужів до справи свого краю в Европі, та що треба ту байдужність усунути працею для визволу і поратунку рідного краю. Але як самі бачите, відносини трохи поправляються. До краю посилають поміч громади, а також посилають і протести до Европи та до Вашингтону. Може тепер по році, чи більше, байдужности і бездільности, відносини зміняться на ліпше. Але треба, щоби більше було таких, що кличуть і взивають до громадської праці, а рівночасно і таких, що хотять і вміють працювати, а як найменьше таких, що самі нічого не роблять і другим не дадуть робити.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Проч із зневірою! проч із слабодухами! в нас є сила!

(Надіслана стаття).

До всіх Українців і Українок походження галицького, жиючих у Злучених Державах Америки.

Українці й Українки!

Недоля змусила нас полишити наш рідний край, наших рідних батьків і материй, і все те, що було нашому серцю найдорозше. І ми приїхали тут до свобідного краю, до Америки, щоби поліпшити нашу щербату долю і зажити свобідним життем. І ми справді тут віднайшли свобіднійше життє. Тут нам лекше, тут ми за свою працю дістаємо слушну нагороду і ліпший кавалок хліба. Тут під американським орлом ми є рівні з рівними, словом: ми в свобідному краю.

А чи Ви, Українці й Українки, читали історію сеї Америки? Чи знаєте, що ся Америка, нині найбогатша держава в світі, колись була невільничою? Чи Ви знаєте, скільки крови, скільки життя коштувалю американських синів, заки вони освободили й увільнили сей край, котрий нині зовесь вільна, свобідна Америка? Так, панове! Се факт, що Американці літами провадили боротьбу. і сотки тисяч американських синів поклали своє життє за волю і свободу свого краю. Ніхто сеї свободи не приніс Американцям на тарели. І вони нині горді з сеї свободи; вони тою свободою чваняться перед цілим світом.

А що-ж ми, Українці? Який ми беремо примір з тих гарних Американців під сю пору, коли сімлітний гураган страшної світової війни найтяжше і найстрашнійше відомстився на нашім рідним краю? Ми весь той довгий час сварилися, лаялися. Замісць зорганізуватися в одну силу до помочи нашому краєви, нашим братам, ми щораз гірше розбивали наші сили. Ми ніколи не застановлялися і не розбирали добре сеї справи (навіть і тепер не думаємо!), що ми самі собі шкодили, самі собі і своїй Вітчині копаємо гріб. Ми ще й тепер не опамятались, помимо всяких зазивів і поклик з рідного краю. Ми ще дотепер глухі і сліпі на ті всі муки і терпіння, які наш бідний, нещасний український нарід переживає на тім кусничку землі, що зоветься Галичиною. Хотяй богато наших Українців довідалось про ті страшні знищення, про ті страшні муки наших рідних з приватних листів рідних, з описів у часописах, то воно не робить на наших Українців великого вражіння. Та я кажу, Українці й Українки, що воно страшнійше. Чоловікови тому, котрий наочно придивився тій нужді, тим звірським насильствам, тим мукам, тому нужденному життю і тим вигнанцям за границею рідного краю, то воно далеко страшнійше представляється. Се не до описання, не до повірення тому, котрий того не бачив на власні свої очи. Та проте Українці по тамтім боці океану не упадають на дусі, не тратять надії. Вони лучаться громадно, стають у ряди свідомі з несвідомими, інтелігенти світські й духовні поруч простих селян і робітників, для свого ратунку закладають спільні комітети і помагають собі взаємно. Ті бідні, знищені, зреквіровані помагають остатньою мізерною маркою тим найбіднійшим, голодним калікам і бідним студентам. І шукають усяких доріг до свого визволення, до визволення своєї рідної землі з рук лютого ворога і розбійника. Помимо сього, що вони переносять найстрашнійші насильства і терори, хотяй закуті і під оружем лютого Ляха, се їх не відстрашує. Ні шибениці, ні тюрми їх не лякають, а противно: вони тим більше гартуються і тим завзятійше не піддаються, а стають до боротьби і сміло підносять протести проти свого гнобителя.

Бідні наші студенти не хотять присягати Польщі, тож за те не мають місця в школі у своїм рідним краю. Вони ідуть пішки десятки миль, вандрують нуждені, обдерті, босі і голодні поза границю, до Праги, до Відня, і там у чужім краю кінчать свої студії. Мав я нагоду стрінути 10 студентів і 6 студентов в Тешині на стації, та не міг стриматися від сліз, коли вони почали розказувати мені про свою долю.

А ті, що мусіли з життем утікати зі свого рідного краю, — хто вони є? Се є Січові Стрільці, або військова старшина, котра відзначалася в українській армії. Інші знова старші — се є наші інтелігенти, котрі занимали висші становища в нашім краю; се ті наші борці, котрі роками освідомлювали наше селянство; се ті каменярі, котрі лупали скалу до нашої самостійности, до нашої державности. Всі вони бідні, тиняються на чужині і не можуть вертати до свого краю, бо там чекає їх шибениця або розстріленнє. Кажу, що тут вони всі однаково бідні, безпомічні. Хотяй дехто з них має своє майно в рідним краю, то користати з нього не може, бо там панують Ляхи. Приміром п. Лев Левицький, посол і радник суду в Сколім, є тепер головою Українського Горожанського Комітету у Відни, а в його каменици в Сколім Ляхи мають постерунок польської поліції, з вивіскою „Дом Польскі". Так, се я бачив і був у тім бюрі поліції. Отжеж се є українські борці, котрі заслугують від нас на пошану і підтриманне. Та хотяй на чужині, вони не покинули своєї визвольної праці. Вони тут гуртуються в кружки, в товариства, орґанізуються, дають народні виступи, вечерки, представлення, і з сих доходів, з тих мізерних корон або марок, помагають ще біднійшим, ще нещасливійшим від себе.

Тепер порівнаймо з ними наших американських Українців, котрі живуть собі в свобідним американськім раю. Яка велика ріжниця! І чому воно так? Чи не одна і тасама українська земля нас всіх вискормила? Чи та українська земля не є нашою рідною так, як і тих бідолахів? Чи то не наших батьків, материй, братів і сестер Ляхи мордують і вішають? Чи се не нашу рідну землю люті Ляхи шматують в кавалки і нищать наші здобутки? Чи не за тусаму землю полились ріки крови і море сліз наших братів, батьків і материй, котрі є нам кров від крови і кість від кости? А ті найкращі сини нашої Вітчини, той наш український цвіт, котрий геройською смертю в обороні тої землі зложив свої кости, віддав своє життє; чи вони не є наші брати? Чи вони не кличуть нас до пімсти? Чи наші зобовязання супроти своєї рідної землі не мають бути одні і тісаміі, що й наших заморських братів? Так, Українці й Українки, наші зобовязання одні і тісамі, як і тих недобитків по тамтім боці океану. А колиж так, то чи ми зробили той святий обовязок, той довг, котрий ми довжні нашій Вітчині під теперішню її тяжку хвилю? Ні, панове! І ще раз ні!! Ми ані проценту не віддали!!! Правда, що ми вислали богато протестів проти наших ворогів і наїзників. Ми навіть зложили величезні жертви, бо аж 100 тисяч... Ми робимо деякий і крик та лямент, але то всьо, що дотепер зробилось, то не покриває проценту від нашого довгу нашій Вітчині. Нас, Українців в Америці, рахують один міліон числом. Я припускаю, що може се число переборщене, але на певне числом рахую 500.000 (пів міліона). Чи се не сила? Маємо між нами масу свідомих та інтелігентних людий. Маємо 100 священиків українських. Чи се також не є сила? Тепер же порахуймо, як би кождий Українець жертвував своїй Вітчині тілько **один день праці в одним році** — пять долярів — то маємо округлу суму $2,500.000 (два і пів міліона долярів). Питаюся, чи те число ми зложили? А як би ми зложили, чи був би се великий ущерб для Українця, коли би він таку жертву, 5 долярів раз на рік, жертвував для своєї Вітчини, на боротьбу за волю і свободу своїх братів?

Ні, така жертва не зробилаб ніякого ущербу, ані навіть жадного знаку. І ся жертва дуже скромна, дуже а дуже маленька в порівнанню з тими великими жертвами, які жертвували і жертвують наші брати у старім краю. Порівнайте день праці раз на рік (5 долярів) з жертвами наших братів, якими є: ріжні страхіття і катовання, численні насильства і жорстокости, страчення руки або обидвох рук, страченнє ніг, очий, життя, маєтку, рідної хати, худоби, коний, волів, рідного батька, матери і т. д. і т. д. О, які то дорогі і страшні жертви! Що значить мізерних пару долярів у порівнанню з вичисленими тут здебільша жертвами наших старокраєвих земляків?! А прецінь, як би ми, Українці, ту маленьку скромну жертву зложили нашим братам, нашій Вітчині, се зробило би суму велику і поважну; тою сумою ми змогли би прогнати тих лютих ворогів і наїзників з нашої Вітчини; тими жертвами можемо увільнити з ворожих кайданів міліони наших братів, потішити заплаканих материй, сиріток і нещасливих калік. Отже, Українці й Українки, в нас є сила, але Ви в неї не хочете вірити.

Скаже неодин: та ми досить жертвували, бо аж сто тисяч зложили на руки У. Н. Комітету в Ню Йорку. Овва! як то богато! На пів міліона Українців се припадає на одну особу аж 20 американських центів!... Але воно так не було. Воно инакше представляється. На тих сто тисяч долярів платило найбільше 20 тисяч Українців в Америці, а не пів міліона, а платили одні і тісами від початку війни по кілька разів та жертвували — по 5, по 10, по 25, по 50 і по 100 та по 200 долярів. Були і є люди, як світські так і духовні, котрі щиро і з посвятою занялися судьбою рідного краю, і ще дотепер занимаються, але в своїх змаганнях і в своїй акції вони не мають такого попертя, яке воно повинно бути. Хиба громи і доріканя та плюгавлення по деяких московсько-большевицьких шматах людцями, котрі одного цента не дали на жертвенник своєї Вітчини, а хотіли би розпорожати тими жертвами.

Занепад в тій нашій акції помочи рідному краєви приписую нашим деяким, або майже більшости, українським священикам, котрі собі сидять тихенько по своїх парохіях і поза своє кадило нічого більше не роблять — мов води до уст набрали. Є тут щирі священики, котрі, як я повисше згадав, з посвятою працюють від початку війни, і можна сказати, що за їх помочию, за їх працею сі жертви були зібрані; але таких не богато — може з 25. А де решта: 75?

Не меньше вину панів редакторів від органу У. Р. Союза, „Народної Волі". Сі пани послабли на дусі, вплились зневірою щодо нашого визволення зпід Ляхів і тою зневірою кормлять своїх членів. Замісць відозв, патріотичних покликів до жертвенности, до спільної акції, до боротьби — вони пишуть і ворожать, що всьо пропало, що ніяка наша акція не придасться до нічого. На такі теми пише українська часопись, що називаєтся „Народна Воля" і є органом організації Українського Робітничого Союза, того Союза, в котрім є зорганізованих 7.000 або й більше українських емігрантів, тих емігрантів, що походять з Галичини, що їх доля-життє є спільне з тою Галичиною, з тими борцями і героями. Колиж „Народня Воля" пише противно своїм членам і читачам, то пише не з волі народу, а пишуть так її редактори, бо так їм хочеться!... Тож то імя „Народна Воля" не належиться тій часописи; уже скорше лучше чазва: „Протинародна Воля". От то вже би більше пасувало. Бо **воля** всього українського народу під теперішню пору є одна: Визволенє, боротьба, самостійність! Вільна, незалежна Українська Республика! Отсе є нині воля кождого щирого Українця, се воля українського народу. Се є наш клич і той клич не сміє затихнути ніколи, хотяй би нас можні сего світа засудили на смерть нашим ворогам. Ми і тоді не сміємо упадати на дусі та гнути наші карки перед ворогами. Длятого такі українські редактори, котрі, замісць підтримати своїх читачів на дусі, наляти огню до їх сердець, заохотити до спільної акції, до боротьби, до любови своєї Вітчини, до помочи рідному краєви, і самим від себе дати примір, — пускають зневіру і забивають духа-надію, або знова ворожать і свою дипльоматичну мудрість перекладають на папір — такі редактори не повинні мати місця на редакторських кріслах, бо вони не працюють з волею на-

роду. Редактори „Народної Волі" не були ласкаві помістити моєї дописи, котра була поміщена в числі 84-тім „Свободи" (з 11. цвітня б. р.) під заголовком „Моя поїздка по Галичині", де я просив українські часописи о перепечатаннє, хотяй всі, навіть канадійські часописи перепечатали. А чому „Народна Воля" сеї дописи не подала? Там же не було ані політики ані полєміки; там хотів я поділитися з нашими Галичанами тим, що я на свої власні очи бачив, і що своїми власними ухами чув. Уріднім краю того від мене жадали і просили мене наші брати в Галичині, щоб я всім в Америці розказав про їх судьбу. Чи може панове редактори боялися, щоби члени Українського Робітничого Союза не запротестували? Чи може длятого, що то Кирчів писав? Та нехай там! Я думаю, що всі мудрі люди не дивляться на се, хто він, але що він робить. Я почуваюся членом того великого українського народу і хотяй єсьм горожанином свобідної Америки, то я таки відчуваю вповні той тяжкий біль наших поневолених братів і чую той обовязок помогти поневоленим та принукати до тої помочи других. І думаю, що тойсамий обовязок має кождий Українець.

Длятого я отсим кличу до всіх Українців і Українок в Америці і до всього священства, без огляду на партії і погляди, та взиваю всіх до спільної праці, до спільної акції. Полишім наші амбіції, наші переконання, наші погляди, бо ся праця є спільна. Кличе нас до сеї праці усіх, хто носить українське імя, наша нещасна Вітчина. Покажім, що ми нарід, що можемо і вміємо постояти за кривду наших братів в нашій Вітчині! Ми тут на свободі можемо богато більше зробити ніж ті, що заковані під оружєм лютого Ляха. А є нас сила, тільки разом, всі спільно до боротьби!

Боротьба наша в Америці — віча і віча, великі віча і грімкі протести проти окупантів Галичини, і щирі жертви в грошах. Се наша амуніція, котрої богато потрібно. Та сі жертви треба ділити на дві части: жертви на оборону краю і жертви для голодуючих.

Може би було добре скликати зїзд делеґатів всіх братств і товариств, представників громад і священство зі всіх закутків Америки, і поділити на дві ґрупи, себто вибрати на сі зїзди дві місцевости, до котрих би було найдогіднійще і найблизше делеґатам приїхати. На такім зїзді можна би предкладати резолюції і протести. На тих зїздах від всіх представників всіх орґанізацій, товариств і братств, від всіх громад, парохій і священства українського треба ухвалити і вислати протест, та протест голосний, щоб його цілий світ почув! На таких зїздах можна би якось упорядкувати комітети до збирання жертв і винайти спосіб, аби збудити всіх сплячих, всі ті тисячі наших еміґратів, котрі ще ані одного цента не жертвували. А вони певно поможуть, тільки треба трошки захоти.

Длятого зглядом мого клича і моєї висше наведеної пропозиції прошу ласкаво слідуюче: всі свідомі Українці, українські священики, всі редактори українських часописий, всі урядники українських орґанізацій, всі свідомі Українки — всі пишіть скоро короткі, але щирі проєкти і висилайте їх до всіх українських часописий, — проєкти, відносячіся до мого поклику до спільної акції помочи рідному краєви. Нехай у тих проєктах не буде ніякої партійности, бо се загальна праця; — проєкти, як би нам можна як найскорше зорґанізувати одну велику машину зі всіх американських щирих Українців, єдино для помочи нашому краєви і нашим братам, аби їх підтримати в їх теперішних невідрадних змаганнях. —

Українці й Українки! Прочитайте мій клич, розважте його і скоро рішайте та беріться до щирої праці, до тої праці, до якої взиває нас гіркими слезами наша безталанна Вітчина. Проч із зневірою! Тільки з сильним духом вперед! На бік всі наші партійности і переконання! Забудьмо ті лайки, які не мали і не повинні мати місця між нами під теперішню пору, бо з сего наші люті вороги тільки користають. Всяке сміте, грязь, гниль і колоди, котрі би ставали нам на дорозі нашої святої праці, просуваймо на бік та з сильним духом і зі щирою вірою віднесемо побіду над нашими ворогами в користь нашої дорогої Вітчини, Вільної України!

К. Кирчів,
Джерзи Сіті, Н. Дж.

Прошу ласкаво всі наші українські часописи о перепечатаннє отсього мого поклику.

СПРАВА ПЕТЛЮРИ І ЙОГО УРЯДУ В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Варшавський „Роботнік" з дня 13. квітня приносить звіт з засідання комісії закордонних справ польського сойму, на якій обговорювано справу У. Н. Р. і його уряду в відношенню до риського договору.

Кампанію проти Петлюри розпочав вшехпольський посол ґраф Скарбек. Цю сцену ось як описує „Роботнік":

„**П. Скарбек** всідає на вшехпольського коника, воюючи проти Петлюри, незалежности України, попирання національного українського руху і т. п. Пан Скарбек остро виступив проти соймового маршалка за це, що пан Тромпчинські на письмо петлюрівського уряду з бажаннями з нагоди ухвалення конституції, відповів чемною подякою і висловився прихильно про незалежність України. Як бачимо, навіть пан Тромпчинські не може догодити вшехполякам. Пан Скарбек грізно питає, яке право має маршалок писати такі листи? Пан Скарбек запитує уряд, що він задумує зробити, щоби скоротити діяльність невідповідальних чинників, помагаючих Українцям, і зробити нешкідливою армію Петлюри.

Посол **Домбскі** (Пяст) дає научки вшехполякам, щоби вони не були надто ревні і пересадні в своїй льояльности супроти совітського уряду.

Посол **Януш** (людовець) не бажає собі, щоби Поляки вертали до гарних традицій XVIII. віку, коли ми відгадували бажання противників і сліпо їм підчинялися.

Посол **Перль** (начальний редактор „Роботніка") заявляє, що рідко лучається йому брати в оборону маршалка, але тепер мусить це зробити супроти напасти ґр. Скарбка. Проста приличність наказувала подякувати інституції, складаючій бажання з нагоди ухвалення конституції. Висловлена маршалком симпатія для незалежности України не є в ніякій суперечности з риським договором, який чейже виразно стверджує і освячує незалежність України. Не можна домагатися від Тромпчинського, щоби він доконче симпатизував з радянською формою цеї незалежности...

В артикулі 5. договору (про взаїмне невмішування до внутрішних відносин) далі пішлося, чим це сказано було в передвступному договорі. А саме в договорі додано зобовязання, що обі сторони не будуть позваляти на перебування на своїй теріторії орґанізаціям, зміряючим до насильного повалення політичного або суспільного устрою другої сторони. Ця точка може піддавати в сумнів право азилю (схоронення). В цьому належить безоглядно застеречися і вибити з голови большевикам, щоби Польща робила під цим оглядом які небудь уступки. Польща може видаляти зі своєї теріторії чужоземців тільки на основі своїх власних прав і інтересів, а не тому, що цего хотілиби большевики. П. Скарбек говорив про Петлюру, а чомусь не згадав про Балаховича, про російських реакціонерів, які тішаться у нас протекцією і безкарністю, а цілком на це не заслугують. Очевидною річю є, що з хвилиною, як риський договір увійде в життя, уряд повинен точно виконувати постанову про неінтервенцію, але нічого більше понад це. Не може отже у нас бути українських урядів і т. и. Треба також звертати увагу на це, як совітський уряд буде виконувати приписи про невмішання у внутрішні справи Польщі.

Посол **Заморскі** (вшехполяк) заявляє, що ніхто не хоче нарушувати права азилю. Але, після його думки, тут розходиться про що инше. Ходить про оружні орґанізації, про уряди, ворожі большевикам. Нарушуємо договір, терплячи їх істнування, а навіть помагаючи їм. Викликуємо враження, що не уміємо додержати условин миру, що ми є буритeлями миру.

Посол **Сейда** (вшехполяк) хоче ствердити дві річи: перше не ходить тут про відмовлення права схоронення, друґе — коли його партія виступає тут проти толєранції таких орґанізацій, то виключно зі становища польського державного інтересу.

Посол **Барліцкі** (соціяліст): Не можна було нарушити договору, бо ми його щойно ратифікуємо. Не підчиняймося надто. Большевики не стісняються. Вони завсіди грозили, вони в певних хвилинах заповідали нову війну з весною. А тут розказується байки, що ми нарушаємо договір, що ми є буритeлями миру.

Промовляли ще посли: **Ґрабскі, Скарбек і Лютославскі** (вшехполяки), при чому саме два останні нагально старалися створити „петлюрівську небезпеку" для миру. Про Балаховича й російських реакціонерів мовчать уперто.

Князь **Сапєга** (міністер закордонних справ) заявляє, що він з хвилиною виміни ратифікаційних грамот точно буде виконувати договірні зобовязання, а також ті, які відносяться до оружних орґанізацій, урядів і т. п. Він завначує, що все, що відноситься до виконання договору, підлягає міністерству закордонних справ, навіть табори інтернованих підлягають його компетенції. Але польський уряд не зробить нічого, що булоби незгідне з честю Польщі і правом схоронення.

Супроти цеї заяви (Сяпєги) заявив п. Скарбек, що він цофає свій внесок.

П. **Домбскі** стверджує, що польський уряд точно виконав це, до чого зобовязався передвступною умовою. Так само буде він виконувати договір, як він увійде в життя.

П. **Ануш** бажає, щоби уряд не тільки сповняв зобовязання супроти уряду совітів, але щоби забезпечив край від інтриґ цего уряду. „Мир є начинням і все залежить від цего, якою течю його наповнимо". П. Ануш закидає вшехполякам, що вони забули про заповіди політичної моралі Баліцкого. Баліцкі голосив, що в політиці обовязує не засада: не убивай, але не будь вбійцем, не засада: не бреши, але: не будь брехуном.

Після такого звіту „Роботнік" додає від себе, що вшехполякам цілком не ходило про „льояльне додержання договору", але просто їм ходило про протиукраїнську демонстрацію.

Після цего комісія приняла всіми голосами внесок на ратифікацію риського договору.

ЩЕ ПРОМІНЬ СВОБОДИ ПРИЛИНЕ.

Тяжко Вкраїна бідує,
Та скоро запанує,
Бо є у неї сини;
Боронять її ще вони.
Слідами борців за народ
Вони йдуть мимо всіх перешкод.
Одна лиш у них є мета:
Людська правда і воля свята;
Одно їх хвилює в сі дні:
Чи згине їх ворог, чи ні?
І є в них надія, що згине,
Як промінь свободи прилине.
Коли весь український люд
Викине ріжних паскуд, —
Іншою буде Вкраїна,
Встане вона на руїнах,
І більше не буде в біді,
Дійде до щастя тоді;
Сини її будуть на волі,
Всім буде всього доволі
Отрути вже досить нам пити,
Будем Україну любити!
Огонь братолюбства нас гріє,—
Душа наша жити уміє!

Роман Шкварук.

СПОМИНИ УКРАЇНСЬКОГО ХЛОПЦЯ З НАЇЗДУ ПОЛЯКІВ НА ВКРАЇНУ 1920-ГО РОКУ.

Подали: Я. Вільшенко і М. Ценовенко.

(8)

(Докінчене).

ДВАНАЦЯТИЙ РОЗДІЛ.

ЯК МІСТО ВРАТУВАЛОСЯ?

Муніція наших уже вичерпувалася. Отаман дав приказ шанувати набої, стріляти лише „на певне”. Він знав, що Поляки не понехали свого наміру, що дальше облягати-муть місто. А в місті було вже досить ранених жовнірів і міщан, між утікачами чимраз більше недужих.

Кілька годин було спокійно по польській стороні. Між ними не замічено нічого, що вказувало би на якісь цирші пляни. Деколи лише показалося кілька польських жовнірів на конях. Та вони підїздили не задалеко і зараз зникали. Аж нараз розійшла трівога, що від сторони спаленого млина підходить більша сила Поляків. Говорено, що зорґанізувалися, що дістали велику підмогу. Я знову вийшов з Карпенком до окопів. Виразно було видно, як Поляки все близче підсувалися. Розділилися на два крила, наче хотіли ними загорнути місто. Потім розсипалися в дрібні відділи, з яких кожен працював для себе окремо, але для спільної цілі. Показалося, що наступали відразу в трьох напрямах. Пальба почалася насамперед на найдальше висуненій части міста. Тут стріляно без перерви більше як пів години. Та наші все ще не стріляли. Ждали, аж будуть певні, що не стріляють на сліпо, а до доброї цілі. Непевність мучила кожнього з нас. А що буде як зі перші польські ряди хоч і перепадуть, а своїми трупами промостять дорогу головній силі і вона дістанеться до середини міста?

Коли ми так стояли з рушницями зверненими на неприятеля, запримітили ми, що геть у його тилу повстало чомусь замішання, переполох, відтам доходив глухий гарматній огонь. Ми не знали що це має означати. Дізналися ми, що це таке, аж коли там пальба ставала все виразнійша, коли артилерійський огонь перемінився в справжнє пекло.

Зновуж цей неприятельський відділ, що був уже геть під нашими становищами, негайно заментушився, завернув і в неладі почав утікати. Тепер щойно посипався на них огонь з наших чотирох гармат, сокрострілів і крісів. Поляки розбіглися на всі сторони, та не мали вже куди втікати. Що жило, вибігло за ними в погоню. Гонили їх геть, геть далеко. Там рештки їх попали в полон, або згинули як і ціла армія.

Показалося, що значний відділ нашого війска обійшов неприятеля, окружив його і бив з усіх сторін.

Незабаром появилися перші відділи війск, що ми їм завдячували спасення. Були це галицькі Січові Стрільці. Всі мешканці вийшли їм на стрічу. Плакали з радощів. Від наших вояків дізналися ми, що ворог битий на цілій лінії, спішно забирається з України.

Я чув, як отаман „Українських Січових Стрільців” розмовляв із нашим отаманом. Отаман У. С. Стрільців говорив:

— Ви Ляхів іще не знаєте, так як ми. Наша нещасна Галичина пятьсот літ стогнала в ляцькому ярмі. Ой залили вони нам горячого сала за шкіру. А й тепер там пекло творять.

— Так, — відповів наш отаман — ми доси їх не знали, та тепер добре вже пізнали!

— Га, може це й на добре вийде для Вкраїни, що вони аж тутзагналися. Може аж це навчить і вас Наддніпрянців і нас Наддністрянців, що нам треба разом ставати. Колиб ми були відразу разом станули, не паношилибся тут нині Москалі у вас, що під буцім комуністичним червоним прапором несуть Україні неволю не меньшу від царської. І в нас в Галичині не лютувалиб кровожадні Ляхи, а ми були би панами в своїй хаті і тут і там.

— Ой, так, так, це правда! — відповів наш отаман. — Незгода, це наше лихо, наше нещастє від найдавнійших часів.

— І її жертвою впало 40 тисяч нашого стрілецтва від тифу. Колиб ви нам були зараз у початках помогли в боротьбі з Ляхвою, так тепер не мусілиб ми тут тинятися як блудні вівці та вдавати то Денікінців то большевиків, щоб тільки війско вратувати від загибели — сказав сумно стрілецький отаман.

— Не тратьмо віри, друже, не тратьмо надії! Це тільки проба, важка, правда, але тільки проба. Золотож в огні пробується. Я вірю, що з цеї проби наша Вкраїна вийде вільною, погутньою державою й увесь наш народ стане власним господарем на всіх землях від Кавказу по Сян. Отсе лихо навчить нас згоди, навчить нас єдности!

— Дай то, Боже, — відповів стрілецький отаман. — Лиш згоди, згоди нам, а все зможемо зробити — сказав він.

——o——

Ось це, що я тут оповів, пережив я у відносно короткому часі. Чого я не бачив, цього не оповідаю. За иншим, цікаві нехай поглянуть до часописів з цих часів, або до яких книжок. Згадаю лише це, що й иншим звісно, що ціла Вкраїна небаром була вільна від кровожадного Ляха, який утік геть аж у свою Польщу. Дасть Біг, що таксамо підуть із нашої Вкраїни й московські більшовики!

Кінець.

Клим Поліщук.

ІЗ ЦИКЛЮ „СНИ ПУСТИНІ”.

I.

Оловяниться легкий ефір,
Смараґдовиться морок смеркань,
Іскрограється соняшний зір
На порозі прощальних зітхань...

Сонномріється тихо десь там. —
Злотоспека останнім горить. —
Буде снитися білім піскам
Неосяжноглибока блакить...

Як в далеких, таємних сонцях
Розмережиться весь небосхил,
Як в пустині, в блідих солонцях
Заворушиться стомлений пил.

II.

Коли замре повільнорух води,
Коли туга знесилить лоно хмар, —
В пустині снів засиняться льоди
І обтяжать окриленість гагар...

Тоді на глум заскиглить десь тюлень,
Завихриться північний ураган,
Згорить в пітьмі останній білий день
І сонце утече на світлий Ганг...

В льодах пустель заблисне блиск [горінь,
Безодня снів поглине лоно хмар,
Страшним огнем спалахнє далечінь
І спопілить роспачливість примар...

А там в кругах небесно-сонних дуг
Заятриться огненно-божий зір
І кине на льоди кольорність смуг,
І зареве надійно Вічний Звір...

Як зза гостро-струнких пирамид, —
Де оазіс самотньо заріс, —
Підведе мертвопрагнучий вид
Півзабутий, старий Озіріс. —

Так тоді десь огонь спалахне
І здрігнеться в пилу саркофаг, —
На простори пустині дихне
Фараона улюблений маг...

Ніч пустині приляже на мить,
Заким сонце не встане зза гір,
Заким в білих пісках буде жить
Диковільно-погордливий звір...

III.

Як царить остання гармата,
Догорить людська мрія пуста, —
Спопеліє в селі крайня хата
І затихнуть в руїнах міста...

Не зійде тоді сонце з руїни,
Не освітить забутих церков,
Тільки тіни заграють по стінах,
Де розбризкано праведну кров...

Тільки тіни від тумби старої,
Де приляже мій бідний скелет,
Промайнуть над відламками зброї,
Як нескінчений, ніжний сонет...

А під черепом мого скелета,
Заживе й розжиріється Гад,
Що кричав колись словом поета:
—Хай жиє на весь світ влада рад!

П. Стах.

ЯКИХ ЇМ УКРАЇН?

Еге, контр-революція!
— Гукає комісар —
Та розберусь в сій штуці я,
Чи нам бракує кар?

К чортам з тією байкою!
Яких їм Україн?
Катуйте чрезвичайкою,
Як гавкне хоч один!

Тай до самоозначення
Хутенько доберусь!
Для всіх одно призначення:
В єдину влитись Русь!

Лиш трудно нам з натурою:
Гляди ще випре дух!
Ох лихо з диктатурою
Морозу й заверюх!

Віденъ, 1921.

ДЕЩО З ПРАВДИ.

Хто шукає правди, той розумний, а хто думає, що знайшов її, той дурень.

Ніщо так скоро не минає, як час і гроші.

Життя подібне до точила, від котрого найострійші ножі потупіють.

Найбільше ворогів подружя живе в подружі.

Навіть зелізна воля часом заржкавіє.

Практична і мудра старість се той вік, коли людина є замолода до гробу а застара до життя.

Гроші є жерелом всього злого, особливо тоді, коли їх нема.

Як богато треба знати, щоби знати, що ми нічого не знаємо?

Діявол не відкладає ніколи на завтра лиха, яке може зробити нині.

Хто будує воздушні палати, той не піднесеться догори ніколи.